

Mihaela Šaričeva

»Zdelo se mi je, kakor da je govorila z nami od onkraj morja, od onkraj zvezd.«

(Ivan Cankar)

Fran Lipah pripoveduje o njenem otroštvu — mati jo je nekoč popeljala v cirkus, kjer se je dekletcu le eno vtisnilo v spomin: »Luč — luč! Morje luči, bleščeče, žarke — prelivanje belih, barvastih rek! Še nikoli ni videla toliko svetlobe, do vrha kupole je je bil poln ves cirkus. Naenkrat je vedela, da pomeni ta luč nekaj velikega, nekaj kar je nad vsakdanjim življenjem. Prevezla jo je nejasna zavest, da človek, ki stopi v to čarobno luč, stopi iz vsakdanjosti v drug, nedopovedljivo lep svet. In zdelo se ji je, da je ta drugi

Šaričeva med prvo svetovno vojno: počitnice na Dunaju

svet njen pravi svet, da je tam doma.« Ko sta se vračali domov, je zaživela v nji ena sama zavest — da mora nazaj! »Nazaj, tja kjer je luč, tja kamor spada, v svet svojega hrepenenja! Ni bilo druge misli v tem drobnem, upornem otroškem srcu.«

Ciril Debevec pa je zapisal: »Od trenutka, ko sem videl Šaričevo na odru prvič, pa vseskozi do danes, sem se vedno zavedal občutka, kakor da si je materialno pravzaprav niti dobro ne morem predstavljati. Zmeraj se mi je zdelo, da je tu nekaj izključno duševnega in nesnovnega zavzelo samo za določeno dobo izvestne čutne oblike, da pa se precej nato, ko se odmakne našemu zaznavanju, spremeni in razblini ter zlije v enoto z neskončnim, brezmejnim veseljem.«

To se je dokončno zgodilo 14. julija 1977. Ene največjih slovenskih igralk ni več med nami.

Naša revija bo prej ali slej morala orisati njeno življenje, delo in pomen. Ta hip pa priobčujemo nekaj njenih pisem, ki nazorno prikazuje njeno umetniško pa tudi zasebno podobo.

Upravi Narodnega gledališča, iz Ljubljane — 13. marca 1923:

»Kostume za Desdemono sem sama šivala oz. jih pustila izvršiti po svoji šivilji. Za šivanje sem plačala 600 K ter sem jo imela 6 dni na hrani. Na kostumih je za čez 400 K mojih zlatih čipk in za čez 100 K belega atlasa. Potemtakem znašajo moji celokupni stroški — tudi sukanec in druge potrebščine sem dala jaz — čez 1200 K. Zato prosim upravo, da mi blagovoli prepustiti blago, ki mi je ostalo od kostuma (približno 4 m). V nadi da moji prošnji ugodite bilježim Mihaela Vardjan-Šaričeva.«

Upravi Narodnega gledališča v Ljubljani, iz Ljubljane — 14. decembra 1926:

»Začetkom lanske sezone sem se pogajala z upravo Narodnega gledališča v Ljubljani za izboljšanje svojega gmotnega položaja. Po težkem prizadevanju sem dosegla zvišanje svoje mesečne gaže od 2800 D na 3300 D in po še težjem prizadevanju igralski honorar 50 D za nastop. Še danes mi je grenak spomin na ta klavрни uspeh vsega mojega truda; naravnost pekoča pa je zavest, da me uprava Narodnega gledališča slej ko prej podcenjuje in zapostavlja. Moj gmotni položaj absolutno ne odgovarja umetniški poziciji, ki sem si jo pridobila in mi je priznana pri tem gledališču. To nesorazmerje med plačilom in delom, v katerem trošim dan za dnem svoje živce in moči, občutim — verjemite mi — kot sramoto. — Težko prenašam to krivico, ki mi kvari duševno razpoloženje, mi slabi zdravje, ubija veselje do dela in zadržuje elan mojega stremljenja. Vsemu temu se pridruži še breme vsakdanjih potežkoč, s katerimi se imam boriti vsled poslabšanja življenjskih prilik. Prisrčno prosim upravo Nar. gled., da ugodí mojim letošnjim zahtevam, ki se glase na 4000 D mesečne gaže in 100 D honorarja za vsak nastop. — Upam in pričakujem, da mi uprava ugodí brez nadaljnih pogajanj in razgovorov in mi tako prihrani ono ponižujočo borbo za denar, v katero sem se morala podati že tolikrat. — Dokler ne bom mogla biti mirna in zadovoljna glede tega vprašanja, bodo trpeli moji živci in s tem moje delo. Zato nujno prosim upravo Nar. gled., da me čim prej obvesti

o odobritvi mojih zahtev. Za slučaj pa, da bi me uprava Nar. gled. le hotela zavrnuti — češ: odkod naj vzamemo! — si dovolim pripomniti: odtod, odkoder vzamete še dosti večje vsote za člane, ki jih cenite! Mihaela Vardjan-Šaričeva.«

Otonu Župančiču, upravniku Narodnega gledališča, iz Arlesheima — 27. avgusta 1933:

»Pridem k Vam s prošnjo, da bi mi svetovali in pomagali. Gre za dopust, ki sem zanj prosila... Ali se ne bi dalo nekako urediti, da lahko ostanem še nekaj tednov tukaj? Če moram zdaj zaradi komisije v Ljubljano, potem se ne morem več vrniti, tudi če mi je dopust dodeljen, ker ne premorem dvakrat denarja za vožnjo... Nisem tako bolna, da ne bi mogla stati in hoditi, vendar pa se ne počutim dobro. Vrtoglava sem od slabokrvnosti in včasih se le z naporom pokoncu držim... Ako je pa le mogoče kakšna legalna rešitev, Vas lepo prosim, spoštovani gospod Župančič, da mi izkažete dobroto in mi omogočite toliko časa odsotnosti, kolikor dolgo me gledališče lahko pogreša brez škode za potek dela... Če mi to omogočite, mi storite veliko dobroto, za katero Vam bom hvaležna... Prosim Vas, da mi odgovorite, dragi gospod upravnik, in od srca pozdravljam Vas in Vašo drago rodbino. Vaša Mila Šaričeva.«

Upravi SNG Ljubljana, iz Ljubljane — 28. januarja 1950:

»Če bi bili sprejeti v repertoar prihodnje sezone: Racine — Fedra, Shakespeare — Macbeth bi prosila, da mi dodelite vloge Fedre in Lady Macbeth. Mihaela Šaričeva, član SNG Ljubljana.«

Viki Podgorski, z Bleda — 29. junija 1970:

»Draga Vika! Prosim Te, oprosti mi, da se Ti tako pozno oglašam. Bila sem precej časa na interni kliniki in nato so me poslali na Bled, da se moje ostarelo srce nadiha dobrega zraka. — Pa ni samo srce ostarelo, ampak cela Mila se je polenila! Pri meni gre zdaj vse dosti bolj počasi in tudi moja pot se najbrž bliža koncu. Nič hudega, to je neizbežno. Hujše je za tiste, ki ostanejo brez dragega življenjskega druga, kakor Ti, draga Vika, ko Ti je umrl Tvoj dragi mož. Tako nepričakovano nam je prišla vest o njegovi smrti. Za Stupico smo vedeli, da je bil težko bolan, za Hinka nismo nič slišali. Skrbi me le, če je moral hudo trpeti pod konec? Mogoče pridem še kdaj v Zagreb, tedaj upam, da se bova lahko sestali in mi boš pripovedovala o njem, če Ti ne bo prehudo govoriti o tem. — Smrt je pridno kosila one dni: skoraj z enim zamahom je vzela Slovincem tri velike umetnike: Stupico, Nučiča in slikarja Kosa! Kar obstali smo pred tremi oznanili hkrati v »Delu«. Gremo, gremo! Tudi od mojih kolegov jih je nekaj zelo bolnih: Pavle Kovič, Lojze Drenovec! No, upam, da ne bosta šla pred menoj! Naša ljuba Nablocka je šla, naša Cirila Medvedova (ne vem, če si jo poznala?), naš Mitja Žebre! — Kako je Tebi, draga moja Vika? Upam, da si zdrava in da še ne misliš na odhod tako kot jaz. Leta 1918 me je Hinko pripeljal v Ljubljano. Njemu se imam zahvaliti, da sem dobila svoj prostor v življenju, kakršnega sem si tako vroče želela: v teatru! Bog mu daj dobro na onem svetu. Bil je velik umetnik in pri Slovincih in Hrvatih bo njegov spomin ostal živ. Prejmi, draga Vika, moje toplo sožalje in prisrčne pozdrave Tvoja Mihaela Šaričeva.«

Z vnukinjo Sonjo

Branku Gombaču, iz Ljubljane — 11. septembra 1970:

»Spoštovani gospod ravnatelj! Lepo se Vam zahvaljujem za vabilo k sodelovanju v programu V. gledališkega tedna v Mariboru. Vznemirila me je misel, da bi spet nastopila, ko sem že tako dolgo izven gledališke dejavnosti. Bila sem na tem, da odpovem — ker tudi nisem najboljšega zdravja — pa mi je kolegica V. Juvanova razložila, da bo prav, če pristanem . . . Program bi Vam javila nekoliko kasneje, ko se o tem pomenim z g. Filipičem. Pristrčno Vas pozdravlja Mihaela Šaričeva.«

Istemu, iz Ljubljane — 21. oktobra 1970:

»Spoštovani, dragi gospod Gombač! Zelo ljubeznivo je Vaše prizadevanje, da bi me pridobili za nastop na Borštnikovem srečanju. Hvala Vam pristrčna za to. Vendar Vas ponovno prosim, da mi oprostite in mi prihranite nastop. Nimam moči, tudi srce mi spet bolj nagaja. Zdravilišče Slatina Radenci me kliče na zdravljenje. Res ne morem priti v Maribor, oprostite mi, prosim Vas! Lepo in pristrčno Vas pozdravlja kakor tudi Vašo igralsko družino, ki jo zelo rada gledam v televiziji. Vaša Mihaela Šaričeva.«

Sodelavkam Slovenskega gledališkega muzeja, iz Ljubljane — 23. decembra 1972 (voščilnica, na nji podoba angelčka):

»Ljube moje gospe! Naj Vam tale staromodni angelček, ki tako skrivnostno stopa, prinese zdravja in vse, kar Vam srček najbolj želi v novem letu! Je gospa Beba spet zdrava? S pristrčnimi pozdravi Vaša stara M. Šaričeva.«

Mihaela Šaričeva

Le 14 juillet 1977, une de plus grandes actrices yougoslaves et slovènes, Mihaela Šarič est décédée. Elle fut née en 1891 à Bjelovar, en Croatie, fit ses études d'interprétation dramatique à Vienne, à Berlin, à Prague et à Munich. Après la première guerre mondiale, elle devint membre du Théâtre national slovène à Ljubljana et lui resta fidèle jusqu'à sa retraite prématurée en 1950. Elle créa un large répertoire de rôles principaux depuis les classiques d'antiquité grecque et latine jusqu'aux classiques européens et jusqu'au drame contemporain (Antigone, Jocaste, Desdémone, Ophélie, Juliette, Viola, Olivia, reine Gertrude, Ariel, Titania, Cordélia, Regan, Marie Stuart, Nora, Roxane, Aglaja, Ranjevska etc.). Son apport le plus important au théâtre slovène, elle le fit en interprétant les personnages des oeuvres dramatiques slovènes (Nina, Lojzka, Francka, Jacinta, Vida dans les oeuvres de Cankar, Pepina dans l'oeuvre de l'auteur dramatique Kraigher, Veronika de Zupančič, la Baronne Šternfeldovka et Tonček dans les oeuvres de Linhart etc.). Après sa retraite de la scène, elle employa son énergie à l'éducation des jeunes acteurs en tant que professeur d'interprétation dramatique et du langage théâtral de 1951 à 1964 au Conservatoire d'art dramatique à Ljubljana. Elle aimait méditer, écrire, traduire, restant infatigablement active jusqu'à sa mort. En 1970, le prix le plus important de la République slovène, le prix de Prešeren lui fut discerné pour son oeuvre. (La rédaction des Dokumenti publie quelques-unes de ses lettres de la période de 1923 à 1972.)